

Бекітемін:
Мектеп Директоры:
Ж. Егінбаева А.К.
« 05 » « 09 » 2023 жыл.

Келісемін:
Директордың тәрбие ісі
жөніндегі орынбасары:
Сұлтанова С.Г.
« 04 » « 09 » 2023 жыл

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Амангелді ауданы білім бөлімінің Құмкешу жалпы
білім беретін мектебі» коммуналдық мемлекеттік
мекемесінің 2023-2024 оқу жылындағы
«Домбыра» үйірмесінің жетекшісі Егінбаева Динара
Серікқызының жылдық жұмыс жоспары

Түсінік хат

Ұлттық дәстүр мен салт-сана тағылымын жас жеткіншек бойына дарытып, оның жан дүниесін оятуда, өнерге деген ынтасын арттыруда қазақтың қасиетті де киелі қара домбырасының атқаратын ролі ерекше. Домбыра үні өзіне тән дыбыстық бояуымен, алуан түрлі желіс-қағыстарымен қатар, өте бай көркем образдық әлемімен де айқындалып, қазақ халқының тарихи дүниетанымы және психологиялық ерекшеліктерімен тығыз байланысып жатады. Талай ғасырлар тарихы мен хикаяларын шанағына сақтап, Алпамыс, Ер Тарғын, Қобыланды сияқты батырлардың ерлігін жырлаған. Қос ішектен кең көсілген қазақ даласының желі есіп, Қозы-Көрпеш –Баян сұлу, Қыз Жібек пен Төлегеннің пәк сезімдері, Қаратаудан ауа көшкен елдің «Елім -ай» деген зарлы үні естіледі. «Қолына домбыра ұстаған балаға имандылық пен дарындылықтың жылуы дарып, қатыгездіктен аулақ болады», - деген нақыл сөзде үлкен шындық жатыр. Өйткені домбыра - үлкен рухани, адамгершілік мектебі, баға жетпес эстетикалық өмір оқулығы. Кешегі көшпенділердің қайталанбас мұрасы қолына домбыра ұстаған дала баласының көркемдік рухының көкжиегін кеңейтіп, шығармашылық қабілетін ұштап, оны жыраулық, термешілік, әншілік және күйшілік өнерге жетелейді.

Осы қайталанбас мұрамызды құрметтеуге тәрбиелеу мақсатында оқу жылының екінші жарты жылдығында «Домбыра үйренейік» үйірмесінің бағдарламасы құрылды. Бұл үйірменің алғашқы әліппесін игеру барысында, домбыраны қалай ұстау, домбыра тартқанда қалай отыру керектігі үйретіледі. Домбыраның құлақ күйін келтіру, қағыстарын үйренуге назар аударылады. Домбыра аспабын меңгеруге байланысты музыкалық терминдер түсіндіріліп, іс жүзінде көрсетіледі. Домбыры тарту техникасына көп көңіл бөлінеді. Топтық және жұптық сияқты «ойната оқыту» әдістері қолданылады. Ән айтып, термелетіп күй тартқан бала аз уақыт ішінде өз талантымен көпшіліктің құрметіне ие болып, сегіз қырлы, бір сырлы болатынына кәміл сенемін.

Бағдарламаның жоспары бойынша оқушылар жеңіл шығармаларды ойнауға дағдыланып, ән мен күй үйренеді. Домбыраны бірнеше адам қосылып тарту, аспаптар ансамблінің құрумен үйірме аяқталады.

1.Үйірменің мақсаты:

- Ұлттық аспабымыз-домбыраны тәрбие құралы ретінде пайдаланып, сол арқылы ұлттық салт-дәстүрлерімізді насихаттау.
- Асыл мұрамызды құрметтеуге, өнерсүйгіштікке баулу, отансүйгіш, ұлтжанды, жан-жақты дамыған жеке тұлға етіп тәрбиелеу.
- Талапкер өнерпаз қауымның домбыра тартуды меңгеріп, музыкалық сауаттылығын арттырып, эстетикалық талғамын өсіру;
- Ұлтымыздың болашағының жарқын болуына атсалысу;
- Еліміздің болашағы - жастардың өздеріне деген сенімдерін нығайту;
- Мәдениеттану, өнертану мамандықтарына баулу, ұлттық өнерімізді дамыту бағытындағы мамандықтарға бейімдеу;

2. Үйірменің міндеттері:

- Ұлттық аспабымызды танып білуге, құрметтуге үйрету;
- Домбыра аспабының әрбір үйдің қастерлі мүлкіне айналуына қол жеткізу;
- Домбырада жеке және топқа қосылып ойнауға дағдыландыру;
- Күй тартуды тыңдап, есте тұту арқылы үйреніп, дәстүрлі мұра ретінде меңгеру;
- Музыкалық талғамды және эстетикалық қажеттілікті дамыту;
- Шәкірттің есту, есте сақтау, тез ұғу қабілеттерін дамытып, музыкалық сауатын арттыру, орындаушылық шеберліктерін жетілдіру;
- Өн орындау және аспапта ойнау біліктерін дамыту;
- Музыканың басқа өнер түрлерімен байланысын ұғына білу;
- Білім алушылардың музыкалық мәдениетін қалыптастыру;
- Тұлғаның шығармашылық қабілетін дамыту;
- Алған білімін практикалық жүзінде көрсете білу;

3.Күтілетін нәтиже:

- Курсты меңгеру нәтижесінде оқушылар білімдерін күнделікті тұрмыста пайдалануға, өз беттерімен домбыра тартуға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға, музыка оқулықтарымен жұмыс жасауға үйренеді;
- Домбыра аспабына қызығушылығы, оны үйренуге ынталары оянады;
- Домбыраны қалай ұстау, тартқанда қалай отыру керектігін үйренеді;
- Домбыраның құлақ күйін келтіруге машықтанады;
- Сахнаға шығу және актерлік шеберлікке үйренеді;
- Байқауларға қатысу үшін талпынады;
- Халықтық мәдениеттің мұрасы «домбыраны» меңгерген және өмірлік тәжірибеде қолдана білетін, рухани толысқан тұлға ретінде қалыптасуы;

4. Нысана:

- Ұлттық аспап туралы мағлұмат беріп, құрылысымен таныстыру;
- Шәкірттің есту, есте сақтау, тез ұғу қабілеттерін дамытып, орындаушылық шеберліктерін жетілдіру;

**«Домбыра» үйірмесінің бағдарламасына арналған
ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАР
68 сағат аптасына 2 сағат**

р\с	Сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Мерзімі	Ескерту
1	Кіріспе. Домбыра және оның түрлері.	1	06.09.2023	
2	Домбыраны қалай ұстау керек? Домбыра құрылысымен танысу	1	07.09.	
3	Домбыраның құлақ күйін келтіруді үйрету	1	13.09.	
4	Оң қолдың қойылымы.Домбыра қағыстары (төмен, жоғары, алма кезек)	3	14.09- 20.09. 21.09	
5	Оң қолдың қойылымы.Домбыра қағыстарын қайталау	3	27.09- 28.09. 04.10	
6	Сол қолдың қойылымы.Саусақтардың дұрыс орналасуы.	3	05.10- 11.10 12.10.	
7	Сол қолдың қойылымын қайталау	3	18.10- 19.10 26.10	
8	Оң қол мен сол қолды бірге қосып ойнау.	3	08.11- 09.11. 15.11.	
9	Оң қол мен сол қолды бірге қосып ойнауды жалғастыру	3	16.11- 22.11. 23.11.	
10	Музыка дыбыстарының жазылуы. Домбыра пернесіндегі жоғарғы ішектің ноталарының орналасуы.	3	29.11- 30.11. 06.12.	
11	Музыка дыбыстарын, жоғарғы ішектің ноталарын ойнау.	3	07.12- 13.12 14.12	
12	Домбыра пернесіндегі төменгі ішектің ноталарының орналасуы.	3	20.12- 21.12. 27.12.	
13	Домбыра пернесіндегі төменгі ішектің ноталарын ойнау	3	28.12- 10.01. 11.01.	
14	Абай Құнанбайұлының әні «Желсіз түнде жарық ай» қағысын үйрену.	3	17.01- 18.01. 24.01.	
15	«Желсіз түнде жарық ай» нотасы бойынша	3	25.01-	

	сол қол саусақтарының орналасуы		31.01. 01.02.	
16	«Желсіз түнде жарық ай» нотасы бойынша ойнап көрсету.	3	07.02- 08.02. 14.02.	
17	«Желсіз түнде жарық ай» сөзін үйрену	3	15.02- 21.02 22.02.	
18	«Желсіз түнде жарық ай» сөзімен айтуды үйрету	3	28.02- 29.02. 06.03.	
19	«Желсіз түнде жарық ай» әнін үйретуді жалғастыру	3	07.03- 13.03. 14.03.	
20	Абай Құнанбайұлының күйі «Торжорға» қағысын үйрену.	3	20.03- 03.04. 04.04.	
21	«Торжорға» күйінің нотасы бойынша сол қол саусақтарының орналасуы	3	10.04- 11.04. 17.04.	
22	Торжорға» күйінің нотасы бойынша ойнап көрсету.	3	18.04- 24.04. 25.04.	
23	«Торжорға» күйін үйрену	3	01.05- 02.05. 08.05.	
24	«Торжорға» күйін үйретуді жалғастыру	3	09.05- 15.05. 16.05.	
25	Қортынды сабақ	2	22.05- 23.05.	
	Барлығы	68		

Мұғалімге ұсынылған әдебиеттер тізімі:

«Елім-ай» оқу-методикалық құрал. М.Балтабаев.

Алматы «Атамекен» 1993;

«Қазақ мәдениетінің ұлы қайраткерлері» Оқу-әдістемелік құрал. А.М.Сарбаева-Көкшетау: «Келешек-2030», 2011;

К.Жүністегі «Шырағдан». Алматы «Ел-шежіре», 2007;

Оқушыларға ұсынылған әдебиеттер тізімі:

Оқу құралы «Домбыра үйрену мектебі» Жайымов А. ж.б. – Алматы:Өнер, 1992;

Оқу құралы «Домбыра үйренейік» Спанов Ө.Қ. – Алматы: Әуен, 1992;

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

«Музыка әлемінде» журналы. 2012-2013 жыл;

Қазақ мәдениет энциклопедиясы. Аруна, 2010 жыл.

«Ашық сабақ. Факультативті сабақтар» журналы.2012 жыл;

А.Жұбанов «Құрманғазы» Алматы 1992;

Үйірме кестесі

№	Сыныптар	Сәрсенбі	Бейсенбі	Уақыты
1	4	+		15 ⁰⁰ -16 ⁰⁰
2	5		+	10 ⁰⁰ -12 ⁰⁰
3	6	+		10 ⁰⁰ -12 ⁰⁰
4	7		+	10 ⁰⁰ -12 ⁰⁰
5	11	+		15 ⁰⁰ -16 ⁰⁰

«Домбыра» үйірмесіне қатынасатын оқушылар тізімі

№	Оқушылардың аты-жөні	Сынып	Туған жылы, айы, күні	ЖСН
1	Бейсенбек Нұрасыл Ернарұлы	4	18.04.2014.	140418504482
2	Шәріп Еркегүл Қайырқызы	4	01.09.2014.	140901602498
3	Сардар Диас Абайұлы	11	17.04.2007.	070417550485
4	Жақсылық Аяулым Маратқызы	5	12.08.2013.	130812601652
5	Баяхметов Нұрсат Тұрғынбекұлы	7	30.11.2010.	101130502743
6	Шәріпова Айзере Бабырқызы	5	25.07.2013.	130725605206
7	Серікбаева Асылы Ғазиқызы	9	04.04.2009.	090404652798
8	Қанат Қымбат Сағиқызы	4	05.04.2014.	140405603589
9	Кенжебек Айзере	4	23.03.2014.	140323600925
10	Серікбаева Аяжан Қабиқызы	6	01.02.2012.	120201604316